

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

НАСТАЎНІЦКАЯ

газета

№ 67
(5398)
Чацвер,
6 чэрвеня
2002 года

ВЫДААННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Стварыць роўныя ўмовы для ўсіх абітурыентаў

Пытанні кантролю за ходам уступных экзаменаў у вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навуковых установах краіны абмяркоўваліся 4 чэрвеня на нарадзе ў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі.

У нашы ВНУ павінны прыходзіць лепшыя выпускнікі школ на аснове аб'ектыўнага і справядлівага конкурснага адбору, лічыць кіраўнік дзяржавы.

"Абітурыентамі становяцца дзеці з эліты нашага грамадства, лепшых сем'яў, якія здольны падрыхтаваць дзяцей для паступлення ў навукальныя установы", - адзначаў Аляксандр Лукашэнка. Паводле яго слоў, адбор студэнтаў з'яўляецца адной з важнейшых сацыяльна-палітычных задач, якая вызначае склад будучых спецыялістаў, а значыць і будучыню краіны. Менавіта таму налады на вышэйшым узроўні па пытанню кантролю за ўступнымі экзаменамі ў навукальных установах краіны сталі ўжо трэцімі.

У ходзе нарады абмяркоўваліся актуальныя пытанні арганізацыі прыёму абітурыентаў, вызначаны задачы перада дзяржаўнай камісіі па кантролю за ходам уступных экзаменаў. Прэзідэнт адзна-

чыў, што работа камісіі павінна будавацца на прынцыпах адкрытасці і публічнасці, а яе мэта - стварыць сацыяльна справядлівыя і сапраўды роўныя ўмовы для ўсіх без выключэння абітурыентаў.

Правільны і метады арганізацыі ўступных экзаменаў і работы прыёмных камісій павінны быць простымі, зразумелымі і прымальнымі для насельніцтва, лічыць Аляксандр Лукашэнка. Ён падкрэсліў, што ў гэтым годзе прыняты больш жорсткія меры па недапушчэнню фактаў злоўжыванняў, і сама ўступная кампанія будзе, як заўсёды, значна больш адкрытай і транспарэнтнай.

Закраналася таксама пытанне аб эфектыўнасці прымянення існуючай сістэмы льгот, якая, як лічыць кіраўнік дзяржавы, павінна быць сацыяльна адраснай.

Абітурыентам, якія паступаюць у дзяржаўныя ВНУ на бясплатную форму навучання, трэба ўлічыць, што ім давяд-

зецца працаваць па размеркаванню ў адпаведнасці з патрэбнасцямі народнай гаспадаркі ў спецыялістах, адзначаў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка ўказаў на неабходнасць прапрацоўкі пытання аб прадстаўленні крэдытаў на атрыманне адукацыі.

Не засталіся без увагі Прэзідэнта і пытанні, звязаныя з дзейнасцю камерцыйных ВНУ, якія валодаюць тымі ж правамі і абавязкамі, што і дзяржаўныя. "Не скарэўляйце палітыку, якая праводзіцца дзяржавай. Будзьце сумленнымі. Мы аддаём вам самае дарагое - нашых дзяцей", - заключыў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт даручыў дзяржаўнай камісіі па кантролю за ходам уступных экзаменаў, рэспубліканскім і мясцовым органам дзяржаўнага кіравання, органам кіравання навукальнымі ўстановамі не дапусціць ніякага парушэння прынцыпу справядлівасці, а па выяўленых фактах невыканання правіл прыёму аператыўна прымаць прадуважаныя меры.

Прэс-служба
Прэзідэнта
Рэспублікі Беларусь.

Прэс-канферэнцыі Будзем чакаць перамог!

4 чэрвеня ў Міжнародным цэнтры інтэграцыйнай інфармацыі Грамадскага прэс-цэнтра Дома прэсы адбылася прэс-канферэнцыя намесніка Міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Аляксандра Уладзіміравіча Грыгаравы "Аб падрыхтоўцы і ўдзеле ў Міжнародных спартыўных юнацкіх гульнях краін СНД, Балты і рэгіёнаў Расіі 14-24 чэрвеня ў Маскве".

Гісторыя юнацкага спорту трэцяга тысячагоддзя пачынаецца менавіта з гэтых гульняў. Юнацкія спартыўныя - гэта прэстыж дзяржавы і адначасова акцыя супраць алкагалізму, наркаманіі, таксікаманіі, якія апаганяюць нашу моладзь. Ідэя правядзення гульняў належыць прэзідэнту Расіі Уладзіміру Пуціну, падрыхтоўкай займаецца Арганізацыйны камітэт на чале з мэрм Масквы Юрыем Лужковым, а таксама рабочая група, якой кіруе віцэ-мэр расійскай сталіцы В.Шанцаў. Да падрыхтоўкі прыцягнуты практычна ўсе дэпартаменты, камітэты і іншыя структурныя падраздзяленні адміністрацыі Масквы, аказвае падтрымку Алімпійскі камітэт Расіі.

Масква, якая мае велізарны вопыт правядзення спартыўных спаборніцтваў вышэйшага рангу, значную матэрыяльную базу і багаты кадравыя рэсурсы, гатовая прыняць шэсць тысяч атлетаў, чый узраст не перавышае 17 гадоў. Малодзых спартсменаў на лепшых спартыўных пляцоўках горада ("Лужнікі", "Алімпійскі", "ЦСКА", "Дынама" і інш.) будуць спаборнічаць у 17 найбольш папулярных відах: футболе, баскетболе, валейболе, лёгкай атлетыцы, плаванні, спартыўнай і мастацкай гімнастыцы, сінкронным плаванні, грамадзянскім барацьбе, гандболе, конным спорце, настольным і вольным тэнісе, фехтаванні, шахматах, барацьбе самба, спартыўных танцах. Акрамя таго, у межах гульняў пройдуць спаборніцтвы ў пяцібор'і і боюлінгу.

На дадзены момант каман-

да Беларусі знаходзіцца на апошнім этапе падрыхтоўкі, яна складаецца з 304 чалавек, у т.л. 218 спартсменаў, 13 суддзяў, 6 афіцыйных асоб і інш. Усяго ў падрыхтоўцы было задзейнічана 358 спартсменаў. На гульніх будзе прысутнічаць Міністр спорту і турызму Беларусі Яўген Варсін, паралельна ў яго заплянавана сустрэча са старшынёй Дзяржаўнага спартыўнага камітэта Расіі Вячаславам Фёсавым.

Спартыўная экіпіроўка для беларусаў пашыта айчыннымі вытворцамі. Спаборніцтвы стануць аглядам не толькі спартыўнага рэзерву, а і працы ўсёй сістэмы вучэбна-спартыўнага ўстановаў.

Сёння ў Беларусі іх 481, усяго тут займаецца 176737 чалавек, гэта на 5500 чалавек больш, чым у мінулыя гады. Штат трэнераў павялічыўся на 175 чалавек і зараз складае 4779 чалавек. Усяго ў рэспубліцы - каля 7000 спецыялістаў.

Што датычыцца вынікаў уступленняў, дык, па словах Аляксандра Грыгаравы, іх спрадзякае дастаткова цяжка. Гэта тлумачыцца тым, што спартыўныя рэзультаты людзей у юначым узросце звычайна маюць вельмі нестабільны характар. Хаця, улічваючы тое, што ў 1998 годзе на сушэтных юнацкіх гульнях наша каманда заняла 5 месца з 137 удзельнікаў, мы маем поўнае права спадзявацца на поспех. Асноўная задача, якую каманда ставіць перад сабой - гэта, хутэй, не заваяванне медалёў, а дастойнае прадстаўленне сваёй краіны. І ўсё ж

надзея ёсць: у лёгкай атлетыцы - 10 чалавек, якія могуць весці барацьбу за медалі, у пяцібор'і нас прадстаўляюць спартсмены, якія сталі пераможцамі ў эстафетах у Еўропе, у плаванні з 16 чалавек двое ці трое могуць разлічваць на ганаровыя месцы, мяркуючы, што яшчэ 10 чалавек павінны ўвайсці ў дзесятку лепшых.

Асабліва ўвага пры арганізацыі гульняў будзе надавацца допілганню. Ужо зараз да працы прыцягнуты ўрачы нацыянальных каманд, задзейнічаны дыспансер спартыўнай медыцыны.

Існуючы і іншыя праблемы. У мастацкай гімнастыцы, напрыклад, гэта праблема судзейства. Кожная каманда вярзе з сабой суддзя, і хоць спартыўны гонар мае на ўвазе перш за ўсё справядлівасць, вельмі часта суддзя "дапамагае" сваёй камандзе. Гульнявыя віды спорту наогул ахіляеся пятай нашай камандай з той прычыны, што фінансаванне - недастатковае.

У футбольных матчах і некаторых іншых відах спорту будуць удзельнічаць прадстаўнікі паўднёвых дзяржаў СНД. (Гэта гадзіна на прадмет адведзена мала - усяго дзве на тыдзень, аднак настаяніца рускай мовы і літаратуры Марыя Арцёмаўна Маханенка (дарчы, вельмі вопытны педагог) пастаралася развіць у сваіх выхаванцаў чужую мову. Дзевяцікласнікі падчас урока разбіралі тэксты, запаміналі іх, перакладалі вусна і пісьмова, поўнасна і часткамі.

Настаяніца-філолаг адзначае, што два апошнія гады так-

Вучанца трэцяга класа Клімавіцкай сярэдняй школы №2 Алеся Бераснева часта вядзе канцэрты ў Клімавіцкай школе мастацтваў, дзе яна займаецца. Надаўна дзяўчынка паспяхова выступае ў ролі вядучай на канцэртах рэгіянальнага конкурсу дзіцячых творчых калектываў у Крычаве.

Фота Валерыя БЫСАВА, БЕЛТА.

Выпускныя экзамены Дзевяцікласнікі пісалі пераказ, але большасць філолагаў выступае за дыктант

У сярэдніх агульнаадукацыйных навукальных установах распачаліся выпускныя экзамены за курс базавай і сярэдняй школы. У панядзелак дзевяцікласнікі пісалі пераказ па рускай мове.

У Славіцкай школе-садзе Чавускага раёна дзевяцікласнікі сёння сям'ера. Чацвёрта пасля таго, як здадуць выпускныя экзамены, мяркуючы паступаць у вучылішчы, атрымліваюць прафесію. Машэйшая трыока плануе працягваць вучобу ў школе. У такім невялікім калектыве ёсць свае выдатніцы - Надзея Маханенка. Да першага свайго экзамену вучні рыхтаваліся на працягу ўсяго вучэбнага года. І хоць гадзіна на прадмет адведзена мала - усяго дзве на тыдзень, аднак настаяніца рускай мовы і літаратуры Марыя Арцёмаўна Маханенка (дарчы, вельмі вопытны педагог) пастаралася развіць у сваіх выхаванцаў чужую мову. Дзевяцікласнікі падчас урока разбіралі тэксты, запаміналі іх, перакладалі вусна і пісьмова, поўнасна і часткамі.

Настаяніца-філолаг адзначае, што два апошнія гады так-

сты для пераказу даюцца дастаткова складаныя. Сёння з двух прапанаваных варыянтаў, першы, пад назвай "Дарогі", - багаты на апісанне розных дэталей вандравання па пушкінскіх мясцінах. Другі, "Звучыць сімфонія", які абраў большасць школ, - апавядальны, лягчэйшы для запамінання, але не без сваіх цяжкасцей: насканна асабістымі найменнямі, ёсць складаныя знакі прыпынку, маецца простая мова, перамажана словамі аўтара. Карцей, дзевяцікласнікам даецца добра папрацаваць усе чатыры гадзіны, адведзеныя на экзамен.

За пераказ выстаўляецца даўная адзнака - за змест і за пісьменнасць. Марыя Арцёмаўна сцвярджае да таго, што важней у дзяцей развіць ме навіта пісьменнасць, пасля ўжо яны набудуць камунікатывныя навыкі. Перад дзевяцікласнікамі

сталая задача - зразумець тэму і ідэю тэксту, пасля скласці сваё апавяданне з захаваннем аўтарскіх рысаў і, канешне, кантраляваць граматыку і сінтаксіс.

Выпускныя экзамены ў школе - гэта нагода, каб паразважаць над тым, якія яны павінны быць. Апошнім часам цэнтралізаванае тэсціраванне настаяніцы называюць найлепшым (з апошніх) спосабам правяркі ведаў. Да таго ж тэсціраванне гуманна, бо прапаноўвае некалькі адказаў на пытанне. А для пераказу трэба мець асаблівы талент, які таксама пры адпаведнай спрыяльнасці можна і спісаць, зборнік бадай у кожнага вучня маюцца. Большасць філолагаў выступае за дыктант, які ўяўляе сабой тэст на пісьменнасць, а таксама паказвае начытанасць.

Дзевяцікласнікі Славіцкай школы-сада сваю настаяніцу не падвялі, Надзея Маханенка напісала на сваёй "выдатна", Аляксандр Харытонак і Наталія Маслава на 4/5, астатнія павердзілі свае гадавыя адзнакі. Хто імкнецца да якасці ведаў, той яе і атрымлівае.

Святлана КІРСАНАВА.

Рэспубліканскі інстытут кантроля знанняў
Міністэрства адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь
Форміруе ўраўнаважаныя навуковыя калектывы для разробкі тэставых матэрыялаў па фізіцы, хіміі, біялогіі, рускай мовы, беларускай мовы, літаратуры, гісторыі, географіі, матэматыцы, інфармацыі і сувязі.
Калектывы заяўкі на ўдзяле ў разробцы тэставых матэрыялаў да 25 чэрвеня 2002 года па адрэсу:
220004, г. Мінск, ул. Кароля, 16.
Рэспубліканскі інстытут кантроля знанняў.
Вместе с заявкой необходимо представить публикации по данной теме или образцы тестовых заданий.
Итоги конкурса будут подведены до 1 июля 2002 года.
Справки по телефону: 220-64-59

Наталля АЛЕХІНА.

Абітурыент-2002

Ільготы для медалістаў і пераможцаў алімпіады

Падчас сёлётыя прыёмнай кампаніі ў Гомельскім дзяржаўным універсітэце імя Ф. Скарыны абітурыентаў чакаюць некаторыя новаўвядзенні.

Як паведаміў намеснік адказнага сакратара прыёмнай камісіі ГДУ Сяргей Ханеня, універсітэт зрабіў пэўныя захады па падтрымцы пераможцаў абласных алімпіад і ўладальнікаў медалёў.

Пераможцаў алімпіад (1, 2, 3 месцы) сапраўды чакае істотная льгота. Пры ўмове паступлення на адпаведную спецыяльнасць яны атрымліваюць права на залічэнне без уступных экзаменаў. Медалістам пры паступленні на спецыяльнасці "фізіка", "матэматыка", "фізіка-тэхнічная творчасць", "біялогія" і некаторыя іншыя даставка атрымляе на ўступных іспытах адзнакі "4, 5" ці "5" па прафільных дысцыплінах, каб трапіць у лк студэнтаў.

Сёння ў ГДУ працягнецца эксперымент па выкарыстанні 6- і 10-балнай сістэмы адзнак ведаў абітурыентаў (10-балльная сістэма датычыцца толькі спецыяльнасці "аўтаматызаваныя сістэмы апрацоўкі інфармацыі"). Пры паступленні на ўсе нефілалагічныя спецыяльнасці будучы ўнiвэрсітэцкі цэнтралізаванага тэсціравання па рускай і беларускай мовах.

Іна НІКІЦЕНКА.

Лета-2002

Дэбаты юных лідэраў

У Міжнародны дзень абароны дзяцей рэспубліканскі аздараўленчы летнік "Зубраня" прымае прадстаўніцтва гэтых дзяцей. Да юных лідэраў дзіцячых арганізацый, дзяцей-інвалідаў пераможцаў конкурсу "Вясёлкавы карагод" на ўрачыстае адкрыццё змены "Літэр-2002" прыехалі намеснік старшын Нацыянальнай камісіі па правах дзяцей, начальнік упраўлення сацыяльна-культурнай сферы Апарату Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Алена Аляксандраўна Сівалябава, Міністр адукацыі Пётр Іванавіч Брыгадзін, прадстаўнікі Міністэрства адукацыі, дэпартаменту па справах моладзі.

Атрымалася цікавая сустрэча. Алена Аляксандраўна Сівалябава і вучань 11 класа мінскай гімназіі №192 Іван Карповіч расказалі юным лідэрам дзіцячых арганізацый пра ўдзел у Спецыяльнай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН у штаб-кватэры адміністрацыі па імя ШІМАТІН ПІТАНІ.

Лідэры дзіцячых арганізацый падчас аздараўлення ў рэспубліканскім летніку "Зубраня" вырашылі заняцца вывучэннем і абмеркаваннем міжнародных дакументаў, што былі прыняты на нядаўняй прайшоўшай Спецыяльнай сесіі ААН у Інтэрэсах дзяцей.

На сустрэчы з гасцямі былі арганізаваны дэбаты па двух накірунках вырашэння дзіцячых праблем. Першы - кожнае дзіця мае права атрымаць адукацыю, адпаведную яго інтарэсам і здольнасцям і павінна мець магчымасць гэта здзейсніць.

Другі - дарослыя абавязаны прыслухоўвацца да дзяцей, іхніх думак і даваць права дзецям прымаць удзел у вырашэнні некаторых праблем жыцця грамадства.

Міністр адукацыі Пётр Іванавіч Брыгадзін прыняў удзел у гэтых дэбатах і адказаў на ўсе хваляючыя дзіцячыя пытанні.

Сустрэча завяршылася святочным канцэртам узорнага танцавальна-харэаграфічнага калектыву "Дзіця свету" Нацыянальнага цэнтру творчасці дзяцей і моладзі.

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.

Преемственный подход к внедрению информационных технологий

Преемственный подход к внедрению современных информационных технологий - от обучения в школе и подготовки специалистов до реального производства - наконец-то может быть опробован и в Республике Беларусь. Программу преемственного внедрения профессиональной чертежно-конструкторской системы КОМПАС, разработанной российской компанией "Аскон", предлагает фирма "Беавакс", являющаяся одним из лидеров системной интеграции в Республике Беларусь. В рамках этой программы фирма "Беавакс" совместно с Министерством "Главный информационно-аналитический центр Минобразования Республики Беларусь" планирует безвозмездную передачу в учебные заведения среднего и среднего специального образования 100 дисков со специальной, адаптированной для среднего образования версией КОМПАС 3D LT 5.10, а также производство неограниченного количества копий данного CD на носителях участников программы.

Единственным условием участия в данной программе является использование программного обеспечения в учебном процессе. В состав комплекта, передаваемого участникам программы, входит следующее программное и методическое обеспечение: КОМПАС 3D LT 5.10, КОМПАС 4 для DOS, КОМПАС-Школьник для DOS, КОМПАС Viewer 5.10; учебные пособия (в формате Adobe Acrobat): Потемкин А.Е. "Инженерная графика", Богуславский А.А. "Система Компас 3D LT", Кочеткова Н.Н. "Компьютерное черчение", учебные пособия по "Компас-Школьнику", демонстрационные ролики работы в Компас 3D.

Система КОМПАС-3D LT полностью обеспечивает курс "Инженерная графика" от школы до ВУЗа. Она может успешно использоваться студентами машиностроительных, приборостроительных, архитектурных, строительных вузов и техникумов при выполнении домашних заданий, курсовых и дипломных работ. Предоставляемое программно-методическое обеспечение, включающее 16 лабораторных работ, позволяет преподавателям информационной технологии, геометрии, черчения использовать в полной мере возможности комплекса.

Система трехмерного проектирования дает возможность достаточно простыми средствами познакомить учащихся с процессом создания физической модели изделия методом прототипирования.

По всем вопросам обращаться в Учреждение "Главный информационно-аналитический центр Минобразования РБ" по адресу:

220088, ул. Захарова, 59, к.306, тел. 236-19-46
E-mail: fond@cacedu.unibel.by, komik@cacedu.unibel.by

Паважаныя чытачы!

Працягваецца падпіска на другое паўгоддзе 2002 года. Падпіска на "Настаўніцкую газету" можна ў любым паштовым аддзяленні ці ў агенцтве "Белсаюздруку".

газета
НАСТАЎНІЦКАЯ

выданне асветнікаў
Рэспублікі Беларусь

Падпісны кошт на паўгоддзе для індывідуальных падпісчыкаў - 13200 рублёў;
на квартал - 6600 рублёў;
на месяц - 2200 рублёў.
Па ведамаснай падпісцы:
на паўгоддзе - 27000 рублёў;
на квартал - 13500 рублёў;
на месяц - 4500 рублёў.
Індэкс для індывідуальнай падпіскі - 63867,
для ведамаснай - 63863.

Іля НІКІЦЕНКА

Як пераадолець "эфект вожыка"

Нататкі з рэспубліканскага семінара-практыкуму
намеснікаў дырэктараў і сацыяльных педагогаў ПТВ

Бадай упершыню актуальная праблема сацыяльна-псіхалагічнага суправаджэння навучнікаў са складанасцю асобнага развіцця стала прадметам шырокага абмеркавання і вывучэння ўдзельнікамі рэспубліканскага семінара, на які прыехалі намеснікі дырэктараў па навукальна-выхавальнай рабоце псіхалагі, сацыяльных педагогаў і спецыялістаў псіхалагічнага ўстаўнага. Сямінара-практыкум пачаў сваю працу ў Барысаве, на базе Барысавскага ПТВ-121 машынабудавання, і завяршыўся ў Жодзінскім прафесійным ліцэі.

Прафілактыка дэвіянтных паводін падлеткаў - адна з важнейшых задач сацыяльных педагогаў, педагогаў-псіхалагаў, выкладчыкаў, выхавальнікаў у дзейнасці сістэмы прафесійна-тэхнічнага навучнага ўстаўнага. Менавіта сёння асабліва запатрабаваны дасведчаны падыход гэтых спецыялістаў у вырашэнні праблем сучаснага выхавання і карэкцыі адхіленняў у паводзінах праблемных падлеткаў.

Не сакрэт, што ў прафесійна-тэхнічнай выхавальнай ідуць набываць спецыялістаў часцей за ўсё падлеткі з няпоўных, шматдзятных, дрэнна забяспечаных, праблемных сем'яў, паступаючы сюды на навучанне і сацыяльныя сіроты са школ-інтэрнатаў - часам з некаторымі адхіленнямі ў псіхічным і фізічным развіцці. Гэты кантынгент навучнікаў патрабуе да сябе асаблівай увагі і клопату з боку сацыяльных педагогаў, псіхалагаў, куратараў груп, выхавальнікаў, кіраўнікоў.

На пленарным пасяджэнні семінара-практыкуму навукоўцы, педагогамі-практыка-

рабнікамі праваахоўных органаў было абмеркавана кола праблем для абмеркавання. Гэта кардынальна намягненне асобных спецыялістаў у пошуку шляхоў сумеснага ўздзеяння і ўплыву на паводзіны праблемных падлеткаў, выкарыстанне новых псіхалагічна-педагагічных тэхналогій і метадаў, перадаваўся вопыт, сістэматызацыя псіхалагічнага суправаджэння выхавальнага працэсу, асаблівасці індывідуальнага падыходу да кожнага "цяжкага" падлетка, яго сям'і.

Абмеркаванне гэтых праблем прайшло ў рабоце трох секцый. На пытанне, як пераадолець "эфект вожыка" - так вобразна выказаўся прафесар акадэміі МУС В.Б.Шабанаў пра дачыненне псіхалагічнага суправаджэння праблемных падлеткаў, - імяніліся знаёмы адказ сацыяльных педагогаў і дыскусія, якая распачалася паміж удзельнікамі размовы.

Навукоўцы прапаноўваюць тэарэтычны падыход, практыкам не хапае канкрэтных метадаў і тэхналогій. Сацыяльны педагог, на думку спецыялістаў праваа-

хоўных органаў, павінен быць універсалам у сваёй працы, а не толькі праваахоўным падлетка, хача гэта - яго асноўная задача. Яму трэба добра ведаць законы, правы і абавязкі падлетка, сям'і перад дзяржавай, умець вызначыць сутнасць правапарушэння і растлумачыць кожнаму яго адказнасць за свае паводзіны. А яшчэ сацыяльны педагог павінен пастаянна вывучаць асродкі, у якіх жыве падлетак, групу аднагодкаў, вызначаць у ёй лідара і прафесійна ўздзейнічаць на паводзіны, менавіта лідара, сыхаючы яго на свой бок. Для такога ўздзеяння і патрабуюцца некаторыя псіхалагічна-выхавальныя метады. На хвалю, які прагучаў на семінары, 60 працэнтаў сацыяльных педагогаў сістэмы ПТА паказуць, што не маюць адпаведнай спецыяльнай падрыхтоўкі. Таксама недастаткова ў ПТВ і педагогаў-псіхалагаў.

Сацыяльны педагог выказаўся наогул, што ім як спецыялістам не хапае належнай прававой базы для больш эфектыўнай працы з сацыяльнымі сіротамі, праблемнымі сям'ямі. І падтрымка іх дзейнасці павінна ісці з боку дзяржавы, якая пакуль на тых жа сацыяльных сірот дзейства не мае, асабліва сродкі і ў той жа час не рэгулюе, не кантралюе іх расходнае кожнае асобнае падлеткам, і такім чынам прававое апошняга на спажывецтва адносіны да жыцця, безадказнасць за свае паводзіны і ўчыны.

Праблема сацыяльнага сіротства, навучанні і выхавання дзяцей з некаторымі адхіленнямі ў развіцці, стаіць вельмі востра, і неспасрадна

судымаюцца з ёю работнікі ПТВ, куды прыходзяць за набыццём прафесійных дзеяч.

Яе магчыма вырашыць - у аб'яднанні намягненні педагогаў, псіхалагаў, сацыяльных работнікаў, выхавальнікаў з грамадскімі і дзяржаўнымі арганізацыямі, ва ўдасканаленні прававой базы, паліцэйскай сацыяльна-эканамічнага становішча сям'і, павышэнні яе педэгагічнай адукацыі.

Аднак, як часта лёс аднаго асобна ўзятага падлетка цалкам залежыць ад таго, які педагог з ім неспасрадна працуе, у якім асяродку (спрыяльным ці наадварот) ён жыве. І калі побач з ім аказваецца спецыяліст "ад бога", здольны адшукаць той адзін "ключык" да добрага ў ягонай душы, убачыць яго лепшыя якасці характара, даць яму павяржыць у сябе - гэты падлетак абавязкова знайшоў свой адзін, правільны шлях у жыцці.

Такіх таленавітых педагогаў ў сістэме нашай прафэхадукцыі шмат.

І сведчанне таму - вопыт працы педагогічных калектываў Барысавскага ПТВ-121 (дырэктар А.Барадко), Жодзінскага прафесійнага ліцэя (дырэктар І.Таўпека), Барысавскага прафесійнага ліцэя №1 (намеснік дырэктара Н.Навіцкая), з якімі пазнаёміліся ўдзельнікі семінара-практыкуму. А яшчэ яны ўбачылі на сцэне Барысавскага ПТВ-121 выступленне КВЗ каманд-пераможцаў прафесійна-тэхнічнага выхавання з Барысавы, Дзяржынска, Маладзечна.

Дарчы, сродкі і былі і дзеці з праблемамі ў паводзінах, аднак на сцэне яны прадэманстравалі сапраўдныя артыстычныя здольнасці, тонкі гумар, зна-

Аснова - любоў і згода ў сям'і

Як трэба выхоўваць дзяцей, каб яны не сталі болей душы для бацькоў, як дапамагчы навучніку не разгубіцца ў кругавароце паўсядзённых турботаў? Адказы на гэтыя пытанні сумесна шукаюць інжынерна-педагагічны калектывы аднаго са старэйшых вучылішч рэспублікі ДПТВ-35 імя М.Ц.Лынькова чыгуначнага транспарту і бацькі навучнікаў. Адна з добрых традыцый вучылішч - правядзенне штогадовых бацькоўскіх канферэнцый, прысвечаных выхавальнай тэме.

Надаўня канферэнцыя мела назву: "Маральна-духоўнае выхаванне ў сям'і і ў вучылішчы". Мэта "Накіраваць сумесна намягненні бацькоў і інжынерна-педагагічнага калектыву на фарміраванне ў навучнікаў агульначалавечых норм маралі, захаванне псіхалагічнага здароўя і забеспячэння ўмоў для стагнавання асобы грамадзяніна, развіцця патрыяты ў здаровам ладзе жыцця".

Перад пачаткам канферэнцыі бацькі і госці пазнаёміліся з выставай тэхнічнай і мастацкай творчасці навучнікаў. Усе экспанаты навушны падрыхтавалі ў гуртках, якіх у вучылішчы каля 12-ці. Асабліва зацікавілі бацькі прыгожым афармленнем выставы.

Адкрыў бацькоўскую канферэнцыю дырэктар вучылішча Іван Васільевіч Таленч.

Перад прысутнымі выступіла загадчыца кабінета абласнога вучэбна-метадычнага цэнтра прафадукцыі Людміла Мікалаеўна Тамкова. У сваім выступленні "Узаемадзеянне навукальнай установы і сям'і" яна заклікала бацькоў, каб яны знайшлі час для разумення, патрабавальнай, жыватворнай любові, і потым дзеці абавязкова адкажуць узаемнаасцю, адназначна, што выхоўваць дзяцей

трэба адначасова і ў строга-гасці, і ў любові. Нельга пры-вучаць дзяцей не ў тым не сустракаць адмовы, трэба вучыць іх кіраваць сваімі жаданнямі, правільна адносіцца да слоў "трэба", "нельга". Бацькі - сябры свайго дзіцяці, яны павінны павя-жаць яго думкі. У сям'і дзіця набывае вопыт паводін, вельмі ад маральнасці, духоўнасці. Бацькам трэба сачыць за сваімі паводзінамі, не быць абавязковым для дзяцей, ідэялістам іх справам, вучо-бай, вольным часам, працягваюць дзірпенне, вы-трымку.

Урач-нарколаг абласнога наркадыспансера С.М.Саму-чэнка ў сваім выступленні "Негатыўны ўплыў алкаголю і наркатыхных сродкаў на здароўе падлеткаў" пазнаёміла з фактамі росту ўжывання наркотыкаў не-паўлетаткаў, прыяваля пры-кладзі, пералічыла прыкме-ты, па якіх бацькі могуць вызначыць, ці ўжывае пад-летак наркатыхных сродкаў, што можа дапамагчы свое-часова падтрымаць дзіця.

Цікавым было для пры-сутных выступленне Вадаіма Іерэя, настаўніка Храма ў гонар Іконы Божай Маці Усіх Замучаных Ра-дасцей, кіраўніка духоўна-асветніцкага цэнтра на тэму "Маральнае і патрыятычнае выхаванне ў традыцыях

праваслаўя". Ён пад-крэсліў, што тэлебачанне ча-сам адыгрывае негатыўную ролю ў выхаванні падлет-каў, бо з экрану тэлевіза-раў на нас наваліваецца жорсткасць, насілле. Зла-чынства стала нормай, дзеці да гэтага прывыкаюць і ўжо не здзіўляюцца. Нас выхоўваюць на ўзорах за-ходняй, не ўласцівай нам культуры. Вадаіма Іерэй адзначыў, што ў нас багатая гісторыя, традыцыі, параў-бацькам разам з дзецьмі паглядзець фільм "Выза-вядзенне Беларусі". Ён сказаў: "Маці гаворыць сваёму дзіцяці тая ласкавыя сло-вы, якія чула ад сваёй маці, а калі не чула, то не зможа сказаць. Трэба выхаванне ў сям'і пачынаць бацькам а сябе. У сям'і павінны пана-ваць любоў, гонар за свой народ, што мы - беларусы".

Выкладчыца вучылішча Валянціна Анастасеўна Пруднікая парала баць-кам, каб у сваёй сям'і ад-моўныя эмоцыі, трывож-насць, напружанасць яны звалі да нуля. Дзяцей трэба выхоўваць добрым, вучыць міласэрнасці, спакушанню чужому гору таленты на асабістым прыкладзе.

На канферэнцыі былі выпрадаваны і зацвердза-ны рэкамендацыі, у якіх зварнута ўвага бацькоў, пе-дагогаў, выхавальцаў на не-абходнасць больш шырока выкарыстоўваць выхаваль-ны патэнцыял сям'і, педагогаў, вучылішча, падтрымліваць цесную сувязь паміж баць-камі і майстрамі вытворча-га навучання, куратарамі груп.

Наталля САМУСЕВА,
выкладчыца
беларускай мовы
і літаратуры
Гомельскага ДПТВ-35
імя М.Лынькова.

Вопыт

Дапамагам рабіць свяdomы выбар

У Маладзечанскім ПТВ-21 вызначаны асноўныя напрамкі ўдзелу педагога-псіхалага ў прэвентыві і псіхалагічнам суправаджэнні вучэбна-выхавальнага працэсу з улікам таго, што падчас яго адбываецца і навучанне, і выхаванне, і развіццё асобы. А ў аснове любога прэвентыві і развіцця вызначэнне мэт і задач дзейнасці. Таму асноўная ўвага педагога-псіхалага накіравана на стварэнне неабходных умоў для псіхалагічнага развіцця асобы навучніка ў цеснай сувязі з яго прафесійным становленнем, для практычнага руху навучніка па тых шляхах, якія яны выбралі самі з дапамогай педагогаў і сям'і (а часам і ў процівагу ім).

Задача педагога-выхавальніка і псіхалага - дапама-гаць маладому чалавеку рабіць свядомы асабісты выбар у гэтым складаным свеце, вырашаць непазбежныя канфлікты, асвойваць найбольш значныя і эфектыўныя метады пазнання, узаемі, разумення сябе і іншых. Таму адным з асноўных кампанентаў працэсу суправа-джэння з'яўляецца стварэнне спецыяльных сацыяльна-псіхалагічных умоў для аказання да-памогі дзецьмі, якія маюць праблемы ў псіхалагічным развіцці і навучанні.

Тут важна звярнуць увагу на тых падлеткаў, якія маюць пэўныя праблемы з засваен-нем вучэбнага матэрыялу, у паводзінах, ва ўзаемадзяч з дара-сльнымі і равеннікамі. Для ака-зання псіхалагічна-педагагічнай дапамогі такім дзецьмі ў на-шым вучылішчы складалася сістэма дзейнасці, якая дазва-ляе пераадолець гэтыя праблемы, знайсці да кожнага навучніка індывідуальны па-дых.

Гэтую работу мы пачынаем у жніўні: знаёмімся з меды-цынскімі заключэннямі, з сям'ёй кожнага навучніка, аднакма, характарыстыкамі са школ, дакументамі арганіза-цыі і т.д. Такім чынам да 1 верасня вымаляваецца сацыяльны партрэт навучні-ка першага курса.

Першае дзягнга-

выяўленню і ранняму папярэд-жанню асацыяльных паводін. Асацыяльныя паводзіны - складаная з'ява. Яе вытокі мо-гуць ляжаць у педэгагічнай за-пушчанасці, у негатыўным жыццёвым вопыце, канфліктных узаемадзяч з баць-камі, равеннікамі і педагогамі.

Існуюць фактары, якія аказваюць уплыў на фарміра-ванне асацыяльнай установі навучніка. Першы - індывіду-альна-асобныя асаблівасці навучніка: саматычны стан, разуменне і фізічнае развіццё, асаблівасці характара. Самі па сабе яны не становяцца асно-вай асацыяльнай устаноўкі, але адгрываюць ролю кат-алізатараў.

Другі фактар - уплыў сям'і, вучэбнай групы, асяроддзя та-варышчаў, двара, вуліцы - акру-жэння, якое вызначае накіра-ванасць поглядаў, звычай, інтэрэсы, перакананні, здольнасці, рэалізацыі жа-данняў, імкненняў.

Такія паводзіны - не вынік імгненнага ўздзеяння якіх-не-будзь неспрыяльных абставін, а вынік працяглага працэсу.

Адным са спосабаў выяўлення групы рызык і ар-ганізацыі індывідуальнай выха-вальна-прафілактычнай работы з'яўляецца вывучэнне асаблівасцей характара наву-чніка. Тут асабліва ўвагу т р з б а

раў могуць адбывацца часовыя парушэнні адаптацыі, адхіленні ў паводзінах.

Псіхалаг дзягнгауюць дзесяць тыпаў акццэнтуючых: дэманстраватычны, педантычны, застраваючы, убуджалны, гіпертымічны, дыстымны, трывожны, цыклімічны, эк-залтаваны, эмацыйны.

Кожнаму навучніку (па за-пыт) выдаюцца псіхалагічныя характарыстыка і кароткія рэ-камендацыі па карэкцыі харак-тара, калі гэта неабходна. По-тым складаецца пратэкол і статыстыка па кожнай групе. Тут выяўляюцца падлеткі з выразнымі акццэнтуючымі рысамі і групы рызык. З гэтымі навучнікамі праводзіцца па-глыбленая дзягнгацыя, назіранне за іх паводзінамі (сацыяльным педагогам, май-страм вытворчага навучання, куратарам групы), за іх ўчы-камі, перажываннямі, якія працягваюцца ў размове, міміцы, голасе. Майстрам вытворчага навучання і куратарам выда-юцца рэкамендацыі па рабоце з акццэнтуючымі падлетка-мі, а педагог-псіхалаг пра-водзіць індывідуальную або групавую работу з гэтай ка-тэгорыяй навучнікаў, вызначае напрамкі прафілактыкі ад-кццэнтуючых паводін, шукае ал-тэрнатыўныя спосабы за-давальнення патрэб падлеткаў ва ўзаемадзеянні з іншымі людзьмі, праводзіць карэкцыю дэзадаптыўных паводін мета-дам скрытай псіхалагічнага трэнінгу.

Справа ў тым, што эфэк-тыўнасць псіхалагічнага трэнінгу знікае, калі пад-летак не хоча дабіцца змен у сваіх паводзінах, ён ста-новіцца абсалютна неспрыя-льным да трэнінгу. І нават у выпадку шчырай зацікаў-лены ў станаўчых зменах ус-тупаюць у сілу механізмы псіхалагічнай абароны. Скры-ты трэнінг дае магчымасць далучыць падлетка да такой дзейнасці, у якой бы яны, абіраючыся на свае моцныя бакі, як бы "выпадкова" ас-войваюць раней не даступныя для іх віды дзейнасці.

Задача псіхалага - супра-ваджаць навучнікаў са скры-тай акццэнтуючых. Гэта пад-леткі, у якіх у звыклых умовах рыск пэўнага тыпу характара праяўляюцца слаба або не праяўляюцца зусім. Нават пры працяглым назіранні, разна-планавых кантактах і дэталё-вым знаёмстве з навучнікам бывае цяжка скласці выразнае ўяўленне аб тыпе яго характара. Аднак тып характара (на-сам нечакана) можа ярка вы-явіцца пад уплывам тых або іншых фактараў. Напрыклад, скрытая акццэнтуючых па ўза-дзяч з паводзінамі падлетка. Велікую ролю канфліктаў з-за ўздзеяння інтэрэсаў або пад-уздзеяння атакальнага агі-тавання. Пра робы з такімі навучнікамі ўлічваем і тое, што падлеткам убуджалнага тыпу акццэнтуючых ўласцівы эфэктыўныя рэакцыі, сітуа-цыяны абумоўлены парушэнні паводін дэманстравана, дэлік-вентнага, адкццэнтуючых, крэм-

нальнага тыпаў, а таксама псіхалагічнага развіцця.

Скрытая акццэнтуючых па нэўстойлівасці тыпу выяўляе-цца, калі падлетак, які да пэўна-га моманту быў пад строгім наглядом, раптам аказваецца пазбаўленым пастаяннага кан-тролю. Ён можа трапіць у кам-панію асацыяльнай накіраван-насці, пачынае ўжываць алка-голь і ўчынае правапарушэнні. Пры выхаванні па тыпу гіпа-патэтычнай акццэнтуючых можа перарасці ў псіхалагію рознага тыпу.

Майстры вытворчага наву-чаня і куратары груп знаё-мяцца з фактарамі, якія выклікаюць правы дэвіянтны паводін сваіх выхаванцаў па семінары "Псіхалагія дэвіян-тны паводін у падлеткавым узросце". Праблемы ў сваіх групах яны адзначаюць у анке-це "Навучніцкі групы".

Калі тып акццэнтуючых не змешаны, то карэкцыю ра-боту праводзіць лгчы. А кар-экцыі змешаных і амальган-ных тыпаў навучнікаў падда-юцца цяжка. Яны фарміруюцца як вынік напаставання рыс аднаго

ба на бацькоўскіх сходах, асноўнымі тэмамі якіх з'яўляю-цца: "Уплыў сям'і на развіццё асобы падлетка", "Дзеянні сям'і па прафілактыцы сексу-альных дэвіяцый у юнацкім уз-росце", "Здарова лад жыцця", "Акццэнтуючых характара пад-леткаў - прычыны або вынік канфліктаў у сям'і", "Што такое агрэсія, якія прычыны яе працягнення, чым яна небя-спечная для падлеткаў", "Роля бацькі ў выхаванні дзяцей". Пасля аптыяння бацькоў і вы-светлення кола праблем на-ладжваем вечары пытанню і адказаў.

Улічваючы тое, што, суты-кнуўшыся з праблемай псіхала-гічнага нездарова падлетка, бацькі не заўсёды могуць адэкватна адрагавіць на сітуа-цыю, часам робяць памылковы крокі, што ўскладняе прафілактычную і карэкцый-ную работу з падлеткамі. Пе-дагог-псіхалаг працуе ў цес-ным кантакце з медыцынскімі тэрытарыяльнымі аб'яднан-нямі, з Цэнтрам сацыяльнага абслугоўвання сям'і і дзяцей, з

Падлеткам цяжка пераадолець рознага роду сітуацыі адаптацыі, уза-емі, навучанні. Часта малады чалавек не разумее прычын сваіх нудач і кіда-еца з крайнасці ў крайнасць, не ведае, у якой дзейнасці сябе знайсці. Наша задача - арганізаваць для яго сітуацыю поспеху.

тыпу на эндагеннае ядро дру-гога з-за няправільнага выха-вання або іншых пастаянна дэзэчных псіхогенных фактараў. Для выяўлення прычын сацыяльны педагог і псіхалаг цесна супрацоўнічаюць з сям'ёй такога навучніка.

З мэтай высвятлення ўплыву на навучніка стасун-каў у сям'і праводзіцца гу-таркі з бацькамі, анкетаванне бацькоў, з дапамогай чаго выяўляюцца найбольш рас-паўсюджаныя сямейныя пару-шэнні: пашырэнне сферы бацькоўскіх папучанняў, перава-га дзіцячых якасцей, прак-тыцы ўласных непажаданых якасцей, парушэнне інтэгра-цыі сям'і, выхавальна-нэўпэўнасць і інш.

З вынікаў работы з сям'ёй відаць, што сям'я выступае крыніцай перажыванняў псіхалагічнага характара. Па-першае, таму, што залежнасць падлет-ка ад сям'і вялікая, у сям'і за-давальняецца значная частка яго патрэб: матэрыяльна-бы-тавых, эмацыйна-псіхалагіч-ных, менавіта тут адбыва-ецца жорсткі кантроль за па-вядзінамі падлетка. Велікую ўвагу ў час кароткіх паводін такія навучнікі і іх бацькоў звартаем на тое, што падлетак у гэты перыяд свайго жыцця ўступае ў этап авалодвання сацыяльнымі ролямі дарослага чалавека, пашыраецца кола яго ўзаемі, сувязей з нефа-рмальнымі групамі.

Гэтым пытаннем удзяляе шмат увагі псіхалагічная служ-

Беларус-кай асацыяцыяй практычных і медыцынскіх псіхалагаў, РІПА, ВМЦ, упраўленню адукацыі Мінскага аблвыканкома.

Падлеткам цяжка пераадо-лець рознага роду сітуацыі адаптацыі, узаемі, навучання. Часта малады чалавек не разу-мее прычын сваіх нудач і кіда-еца з крайнасці ў крайнасць, не ведае, у якой дзейнасці ся-бе знайсці. Наша задача - ар-ганізаваць для яго сітуацыю поспеху. Бо не сакрэт, што толькі 15-20 працэнтаў наву-чнікаў маюць дастаткова вы-сокі ўзровень інтэлектуальных здольнасцей, значыць, гэтыя падлеткі могуць пры трады-цыйнай тэхналогіі навучання быць харашымі або вы-датнікамі. А для 75-80 працэ-нтаў дзяцей сучасныя патраба-ванні да навучанні з'яўляюцца траўміруючымі (стрэсген-нымі). Таму псіхалаг пры кар-экцыйнай рабоце выяўляю-увагу ўвагу асабасна арыен-таванаму падыходу ў навучанні і выхаванні навучнікаў.

Для гэтага распрацаваны мэтавыя напрамкі комплекс-най праграмы "Я - асоба", а дапамогай якой педагог-псіхалаг і выхавальнікі імкнучы да павышэння асабаснага зна-чэння кожнага навучніка, да-лучаючы яго да розных відаў дзейнасці.

Святлана
МІХАЛЕЎСКАЯ,
педагог-псіхалаг
Маладзечанскага
ПТВ-21 будаўнікоў.

У вучылішчах вядзецца псіхалагічная асвета і псіхарафілактыка

У педагагічных калектывах, як і ў сям'ях, час-та здарваюцца розныя канфлікты, у аснове якіх - псіхалагічнае невуцтва дарослых, няўменне і не-жаданне прыслухацца да іх, да аднаго, зразу-мець, дараваць, саствіць, паспачуваць. А значыць, практычнаму псіхалагу вельмі важна павышаць узровень псіхалагічных ведаў тых людзей, якія працуюць з дзецьмі. Псіхалагічная асвета як адзін з напрамкаў дзейнасці педагога-псіхалага і ёсць далучэнне дарослых і дзяцей да псіхалагічных ведаў.

Асноўны сэнс гэтай асветы заключаецца ў тым, каб зна-ёміць выхавальнікаў, на-стаўнікаў і бацькоў з асноўнымі заканамернасцямі і ўмовамі паўнацэннага псіхалагічнага развіцця дзіцяці; папулярыза-ваць і тлумачыць вынікі най-ноўшых псіхалагічных даследа-ванняў; фарміраваць патрэб-насць у псіхалагічных ведах, жаданне выкарыстоўваць іх у рабоце з дзіцём або ў інтэрсах развіцця ўласнай асобы; зна-ёміць вучню з асноўнага сама-пазнання, самавыхавання; да-сягнуць разумення неабход-насці практычнай псіхалагіі і ра-боты псіхалага ў навукальнай установе.

Формы псіхалагічнай асве-ты могуць быць самымі роз-нымі: лекцыі, гутаркі, семінары, выставы, знаёмства са спецы-яльнай літаратурай. Пры гэтым зусім неабавязкова ўсю гэтую работу праводзіць самому. Псіхалаг можа звяртацца за да-памогай да выкладчыкаў, май-строў, аднак змест і рэаліза-цыя ўсё гэтых форм работы за-бяспечвае сам педагог-псіхалаг. Важна, каб любячы формы псіхалагічнай асветы не пра-ходзілі на абстрактна-тэарэтыч-ным узроўні, а мелі прадметам свайго абмеркавання канкрэт-ныя праблемы пэўнага вучня, гэта значыць наглядна паказ-ваць б, што псіхалагічныя веда-маюць неспасраднае дачыненне да вырашэння канкрэтных праблем навучанні і выхавання.

Эфект псіхалагічнай асветы большы, калі веда падаюцца даваць у форме дыспуту, гу-тарак, гульні, тат, напрыклад, я прымае ўдзел у пасяджэнні абласной секцыі педагогаў-псіхалагаў прафесійна-тэх-нічнага вучылішча Гомельскай вобласці, якое праходзіла на базе ПТВ №224. Педагог-псіхалаг Галіна Віктарыяна Атрохавя наглядна прадэманстравала за-хавальную гульню для вучня "Стварэнне свету".

Пад гук лёгкай музыкі ўсе прысутныя выяўлялі ў пада-рожжа ў той час, калі сям'я не быў створаны. У ім існавалі дзве сілы - добра і зло і, вядо-ма, змяля з яе прыроднымі асаблівасцямі. Удзельнічалі дзве каманды. У кожнай быў лідэр: у адной - Бог-творца, у другой - разбуральнік. Сілы да-бра і зла, стваральны свет, усту-палі ў спрэчку, музыка

сімвалізавала іх сутыкненне. Найбольш складанай і адказнай справай было стварэнне чала-века. Якіх якасцей у ім больш - станоўчых ці адмоўных? Калі добрых рыс набіралацца больш, дык перамога; за дабаротнасцю чалавека; калі ж больш адмоўных рыс - то чалавецтва будзе аддадзена ў рукі разбур-альнай сілы. Вядома, гэта гульня, але гульня, зварна з жыццём, у выніку чаго вучні не-толькі атрымліваюць пэўныя ве-ды, але і развіваюць уяўленне, увагу, памяць, палляшваюць сваё самаадчуванне і настрой, наладжваюць эмацыянальныя кантакты.

Псіхалагічная асвета цесна звязана з псіхарафілактыкай. Псіхарафілактыка - спецы-яльны від дзейнасці практычна-га псіхалага, накіраваны на ар-ганізацыю і правядзенне прафілактычных мерапрыемст-ваў, якія актывізаваць індывіду-альнае развіццё вучня. Яна прад-леджвае: аказваць дапамогу па псіхалагічнае развіццё і фармірав

Паэтычны календар
Чэрвень

6 чэрвеня - дзень нараджэння Аляксандра Пушкіна (1799-1837).
8 чэрвеня - 35 гадоў з дня смерці Сяргея Гарадзеіка (1884-1967), рускага паэта.
16 чэрвеня - 135 гадоў з дня нараджэння Канстанціна Бальмонта (1867-1942), рускага паэта.
18 чэрвеня - 965 гадоў з дня смерці Ібн Сіна (Авіценны) (980-1037), вучонага, філосафа, урача, паэта.
20 чэрвеня - 70 гадоў з дня нараджэння Роберта Рахдэстэвенскага (1932-1994), рускага паэта.
21 чэрвеня - 205 гадоў з дня нараджэння Вільгельма Кюхельбекера (1797-1848), рускага паэта, дзекабрыста.
25 чэрвеня - 95 гадоў з дня нараджэння Арсенія Таркоўскага (1907-1989), рускага паэта, перакладчыка.
28 чэрвеня - 80 гадоў з дня смерці Веліміра Хлебнікова (1855-1922), паэта і празаіка, пачынальніка рускага футурызму.

Аляксандр ПУШКІН
Заклён

О, калі праўда, што ўначы,
Калі заснуць усё жыццё,
І месяц з неба, плывучы,
Асвеціць пліты векавыя,
О, калі праўда, што тады
Пусцеюць цыя магілы,
Я выклікаю цень Ляілы:
Хутчэй, о сябар мой, сюды!

З'явіся, любі сэрцу цень,
Нібы калісь перад расстаннем:
Халоднай, як зімова дзень,
І з тварам, скурывенным рыданнем.
Прыйдзі, як зорка ў час бяды,
Прыкніся ветрыкам, прылівай
Ці нават прывідам жалівым,
Мне ўсё адно: сюды, сюды!

Ці ж клічу цень дзеля таго,
Каб дакараць людзей зласлівых
За сёбра лепшага свайго?
Ці зведаць таіны пліт маюлівых?
І не таку, што нады
Душу сумнівам разбіваю...
Хачу сказаць, што ўсё кахаю,
Што ўсё я твой: сюды, сюды!

Сяргей ГАРАДЗЕЦКІ
Ландыш

Пра што вы шэпчаце, кусты?
Пра бездань сінняй немаці?
Пра змрок нацы ля ног тваіх,
Дзе ландыш беленькі прышчэ?
Над ім стаіць гарачыня
І жыць яму - не болей дня.
А лета толькі падышло,
Раздзялюшы першае цягло.
Ён, сумны, свет не пазнае,
Схінуўшы кучацкі свае.
Апошні раз ён правініць
І перастане ўсё і п'яніць.

Зямля, калі ўпадзе імгла,
Адкіне жамчуг са сцябла,
У грудзі прагнута ўдыхне
І паспявае ёй сказаць мне.
Яна дала, яна ўзяла,
Яна спяла ў адзін вянок
І слодцы першага цягла
І смерці першы халадок.

Канстанцін БАЛЬМОНТ

Я люблю далёкі след - ад вясла,
Мне ўдзіна падысці - ад да зла.
І, не робячы яго, - паглядаць,
Як цяпляцца, дзесяць за мной, - будзе тлечы.

Як я ў мрой падпаліў - гарады,
Водбілі зарыва са мною - назвуўды.
О мой брат! Паст і цар, дзе твой Рым?
Палім нешта мы, як ты, - і гарым!

ІБН СІНА

Рубаі

Мне ўсё падуладна, што ў словах схаваана.
Праз іх я адкрыў і сусвет некажана.
А вось ці спазнаў я сябе як належыць,
Сказаць не бярэся - свядраць яшчэ рана.

Роберт РАХДЭСТЭВЕНСКІ

Мора ўстане, -
дыхне.
Акляны -
за ім.
Захвістае мяне
разам з шарам зямным!
А заснуць захачу -
стома доўгіх пагонь, -
да цябе

прылячы -
матэрыялом на агонь.
Хай ідуць, як заўжды,
пасярод мітусні
вельмі хутка -
гады
і, марудзачы, -
дні.

Вільгельм КЮХЕЛЬБЕКЕР

Доля рускіх паэтаў

Пакуталі паэты ўсёх плямён,
Ды творца найбязжэй караў Расію.
Рыбей славя ведаў з першых дзён,
Ды быў у волю закаханы ён,
І сцінула пяцця дачасна шыю.

Не ён адін. Услед ішлі за ім,
Чароўнаю захопленыя марай,
І іншыя, каго скасіла кара,
Хто нёс агонь у сэрцы маладым,
А за пачуццямі і любові і трыгоў!
Знішчалі ў сшыццы іх марозам ледзяным
І занявольвалі, кідаючы ў астрыю.

І там хваброў у прырэмку сырым
Валіла з ног барабціў адданых
Або рука забойцаў пагарджаных,
Што ўпотаі пасыпалі куюм ім.
Ці бунт натоўп падыме нараканнем,
І ён таго на часткі разарэе,
Хто над зямлёй у блыску прапывае,
Заліўшы родную краіну ззінем.

Арсеній ТАРКОЎСКІ

Восі і лета прайшло,
Быццам і не бывала.
Сонца блісне - цягло,
Толькі гэтага мала.
Што і збыцця магло -
І красой пайпалай
Прама ў рукі лягло,
Толькі гэтага мала.
І дарэмна ні зло,
Ні дабро не прапала,
Толькі гэтага мала.

І шугала святло,
Толькі гэтага мала.
Браў і лёс пад крыло,
Толькі ўшчасце ішло,
Толькі гэтага мала.

І лістоў на тло
Не паліла навала...
Дзеянне прамыты, як шкло,
Толькі гэтага мала.

Велімір ХЛЕБНІКАЎ

Заклён смехам

О, рассмеіцеся, смеюны!
О, засмеіцеся, смеюны!
Што смеюцца смеішчы, што смеянствуюць смеяльня.
О, засмеіцеся смеяльня!
Надсмеяльня рассмеішчы - смех усмейных смеюноў!
Высмеіце ж ты рассмеяльня, смех надсмеяльных смеюноў!
Смейцеся, смеіцеся,
Засмей, смеі, смеішчы-смеішчы,
Смеіюнчы, смеіюнчы!
О, рассмеіцеся, смеюны!
О, рассмеіцеся, смеюны!

Пераклаў Яўген МІКЛАШЭЎСКІ.

Хто сплятае "Беларускі вянок"

Каманда навуцэнцаў прафесійна-тэхнічных і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў Мінска стала пераможцай Рэспубліканскага фестывалю дэкаратыўна-прыкладнай творчасці з паэтычнай назвай "Беларускі вянок". У яго шматлікіх ланцужках мінчане ўплілі сваё майстэрства.

На працягу ўсяго года спарбніцтва сталінскіх падлеткі займалі першыя пазіцыі. А дэкаратыўна-прыкладная творчасць была для іх не проста хобі, а сапраўды мастацтвам. Яны стваралі вяночкі, якія ўваходзілі ў афармленне ўнутраных памяшканняў і калерам. Але фантазія ўдзельнікаў была ў гэтым дзеве, як вясновае кветка.

А вось у конкурсе швачак і

закройшчыкаў панавала дакладнасць. Пашыць халат - справа няпростая. Але ж толькі для дэкаратыўна-прыкладнай творчасці ўдзельнікі фестывалю сталі прафесійнай працай. Закройшчыкі ўмела здымалі меркі, выконвалі чарцяжы згодна з замалёўкай мадэлі, выраблялі лекалы і раскрывалі тканіну. Швачкі страчылі на машынах ужо апрацаваныя дэтэлі вырабу.

І вось ужо гатовыя страчаны халаты вывешаны на вітрыну. Толькі і розніца хіба што прыгожым аздабленнем.

А па суседству са швачкамі працавалі мастаі. "Велікодныя матывы" былі адлюстраваны імі на драўляных вырабах. Тонкім пэндзікам навуцэнцаў па-майстэрску накладвалі фарбы. Штрых за штрыхом рука вымалёўвае дзіўны пейзаж з казачнымі героямі.

І толькі спецыяліст можа вызначыць у кожным вырабе майстэрства кампазіцыйнага разліку, каларыстычнасці, арыгінальнасці сюжэта. А ў наведвальнікаў майстэрні мініяцюрнага роспісу па дрэве прадстаўленні вырабы выклікалі толькі захапленне.

Тое ж адчуваеш, калі глядзіш на работу майстроў па апрацоўцы саломкі. Мастацкая выразнасць, нацыянальны каларыт, шматлікасць і яркасць колераў знайшлі сваё ўвасабленне ў вобразе дзякуючы сонечным саляным промяням.

Вышыванне сурвэткаў, драўляных пісьмовых прылад, вязаных галаўнёў уборы атрымалі заслужаную ацэнку членаў журы.

Дарэчы, пра журы. Конкурс "Горад майстроў" ацэньвалі прадстаўнікі вядучых мадальных прадпрыемстваў і фірм. Сярод іх мадальер-канструктар Т.Васільева са "Скарбніцы", мастак Мінскага мастацка-вытворчага камбіната М.Талану, інжынер-тэхнолаг з "Тарту" С.Штыцко, а таксама інспектар Дэпартамента кантролю якасці адукацыі Міністэрства адукацыі С.Васільевская, метадыст Рэспубліканскага Дома тэхнічнай і мастацкай творчасці навуцэнскай моладзі Р.Нікіціна і іншыя.

Дэцэнт кафедры мадэлявання і мастацкага тэкстава Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Галіна Якаўлеўна Мяшкова ўжо другі раз уваходзіць у склад журы "Беларускага вянка" па ацэнцы конкурснай "Прадстаўленне каманд", "Ясь і Яніна", "Планета мод", "На лепшую экспазіцыю выставі". І, як у вопытнага спецыяліста, у яе ёсць свае меркаванні наконт фестывалю.

Галіна Якаўлеўна лічыць, што на многа ўзрасла культура правядзення гэтага мерапрыемства, а ўдзельнікі лепш падрыхтаваны. Адчуваецца іх тонкі густ і эстэтыка.

Любімы конкурс Г.Я.Мяшковай - "Планета мод". У ім каманды прадстаўлялі калекцыі з пяці націў мадэляў. На гэты раз мадэльны конкурс быў размяжаны трыма напрамкамі: народны стыль, вясёлы ўбор і авангард.

Здаецца, што яшчэ можна прыдумаць у нацыянальным беларускім адзенні? Але ж не!

Традыцыйна бел-чорна-чырвоная крываванка была з лёгкасцю заменена лямным убраннем у клетку, аздобленым салыманымі карункамі. А вось выйшлі на подыум і "Кісёныя паненкі". Такія прыгажуні ўвучаюцца ў прафесійна-тэхнічных установах Мінскай вобласці.

Непаўторныя калекцыі прадставілі ў "Планета мод" і навуцэнцы Магілёўскай, Гродзенскай, Гомельскай абласцей.

А вось на выставі вырабаў дэкаратыўна-прыкладнай і мастацкай творчасці ўдзельнічалі каманды Брэсцкай і Віцебскай абласцей.

Немагчыма не загадаць бадэй самы запамінальны конкурс "Ясь і Яніна". Ён настолькі ярка і шматгранна, што, без сумневу, можа быць ўпрыгожана любое іншае спарбніцтва. Заданні гэтага конкурсу гавораць самі за сябе. Напрыклад, "Касіў Ясь канюшыну". Не, Ясь на сядзе канюшыну не каіў. Гэта была толькі інсцэніроўка беларускай народнай песні з выкарыстаннем вершаванай музыкай суправаджэння і... касы. Нацыя-

Ала КЛЮЙКО.

НА ФІЛЬМАХ: у час спарбніцтваў.

Фота

Юрыя БОНДАРАВА.

Сумежжа адукацыі і культуры

Школа рэжысёра Андрасіка

Пра тое, што Беларускі рэспубліканскі тэатр юнага глядача (найбольш унікальнае арганізацыйнае "ТЮГ") карыстаецца нязвычайным поспехам у гледацкай творчай высылкай галоўнага рэжысёра Андрэя Андрасіка, успаўнішчы, калі наведваеш колькі спектакляў.

Першае, што кідаецца ў вочы - гэта запэўненая, лчы, да краёў глядацкага зала дзяўчынкамі і хлопчыкамі. Зразумела, сярод іх і педагогі, якія суправаджаюць вучняў, бацькі.

Міжволі прасіцца наступнае пажаданне: а чаму б перад аўдыторыяй не зрабіць кароценькае выступленне-уводзіны? Андрэй Фёдаравіч якраз і практыкуе такое. Заўсёды перад пачаткам тэатральнага дзеяства зяртаецца да гледачоў у настануцкія манеры, педагогічна тактоўна і шчыра. Юныя гледачы адразу настройваюцца на так неабходную ў гэтым выпадку хваля ўспрымання чакаемага відэа-інтэрыгу, канву спектакля.

Андрэй Фёдаравіч так зрабіў і на гэты раз - перад пачаткам пастановаў п'есы амерыканскага пісьменніка Фрэнсіс Бернет "Маленькі лорд Фаўнтрый".

Лічу, немагчыма рэжысёрскае жывое слова - своеасаблівыя ўводзіны - паспрыялі таму, што тры дзеі спектакля (а гэта больш за тры гадзіны) прайшлі неўпрыкмет.

Крыку сумная гісторыя, захапляючая па эмісіі, завяршаецца на светлай аптымістычнай ноте. Маленькі лорд (такім ён сябе адчуваў) Фаўнтрый цюцю сваёй жыццёвай ратаваў талентам. Ён застаўся верным сабе - высакорным да апошніх хвілін.

Сцэнічна ўвасабленая аповесць Фрэнсіс Бернет, якая ў свой час набыла папулярнасць ва ўсім свеце, арыгінальна прынятая рэжысёрам Андрэем Андрасікам, трымаў у напружанні глядацкую залу, дзяўчыны і хлопчыкі былі літаральна ўцягнуты ў перыпетыі разгортвання перад імі гісторыі.

На гэты раз, зразумела, працавала ігра актываў - заслужаных артыстаў Рэспублікі Беларусь Анатолія Жука, дарчы, і пісьменніка, Леаніда Улашчыка, Ларыся Горвай, артыстаў Аляксандра Палазкова, Міхаіла Лявончыца, Івана Ушакавіча, Наталлі Ваўчок, Святланы Нікан-

чык, Аляксандра Курловіча, Міколы Лявончыка і інш.

П'еса трымаў прапісаную ў рэпертуары тэатра чаргёрты год, заўсёды мае назменны поспех у гледацкай, без перабольшання - анішлаг.

Пашчыла прагледзець спектакль па п'есе Аляксея Дударова "Палацанка". Трагічная легенда, у непасрэднай пастанове Андрэя Фёдаравіча, аформлена Народным мастаком Беларусі, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР і БССР Барысам Герлаванам, аздоблена музычнай Уладзіміра Кандрусевіча, стала сапраўднай падзеяй у тэатральным жыцці краіны.

Вядомы драматург Аляксей Дударав прапанаваў уласную версію гісторыі-легенды князёўны Рагнеды - дачкі полацкага валадара Рагвалода (дзея адбываецца ў 978 годзе ў Полацку і Наўгародскім княствах).

Дударавская займальнасць, хаця і спрэчная ў гістарычным плане, сюжэты зяртае на сябе ўвагу найперш спалучэннем пазнавальнага і выхавальнага аспектаў. Ну, а арыгінальна прынятая і сцэнічна ўвасабленая рэжысёрам Андрэем Андрасікам трагічная лагічна спрацоўвае на безумоўны поспех спектакля.

Ці не з'яўляюцца спектаклі ТЮГА мастацкай рэалізацыяй адмысловага праекта Аляксея Анфрыевіча "Адкрыты ўрок беларускай драматургіі"?

Тая ж трагедыя, створаная паводле гістарычных фактаў, легенд, занатаванай у Цыжэўскім летапісе, інтэрпрэтаваная пісьменнікам-драматургам, раскінае шырокае поле для роздуму (асабліва старшакласнікаў), асэнсавання эпопеі-падзеі, звязаных са старажытнай айчынай гісторыяй.

Адача ад спектакля - заўсёды відэахарактару, перыпетыі кахання дзявочых асоб, арыгінальнае калізі сюжэту.

У плённай пошуку і знаходках існуе школа рэжысёра Андрасіка, калі засяродзіцца на яе нядаўняй прэм'еры - пастаноўцы п'есы Пятра Васючанкі "Рыцар сонца".

Магічнае ўздзеянне тэатра, прадчуванне сустрэчы з узнёслым, паэтычным дзействам спектакля адчуваецца ўжо за які квартал ад будынка ТЮГА. На падыходзе да яго - літаральна калоны дзяўчатаў і хлопчыкаў, якія забяспечваюць інфармацыю: Святлана Колесеня паведаміла, што вучні сярэдніх класаў школы № 179 з задавальненнем прайшлі на прэм'еру спектакля, настануцкія Марыя Кемінова з Мачулішчанскай сярэдняй школы Мінскага раёна прывезла на спектакль дзвюх класнікаў, настануцкія з Глыбокага Хрысціана Шыкалай, Соф'я Летарова, Эрыка Каналельскага суправаджаюць дзяўчынак і хлопчыкаў - гуртоўцаў (яны-ж) у Цэнтра пазашкольнай работы. Купка дзяцей паведаміла, што яны з падрыхтоўчага класа сярэдняй школы № 5 Скарбніцы, а іх ровеснікі - што прыехалі з Оршы - з сярэдняй школы № 20.

Прадчуванне сустрэчы з прыгожым спарбніцтвам. П'еса ў пастаноўцы рэжысёра Наталлі Башавай свядзіла: ТЮГ - сапраўднае сумежжа адукацыі і культуры. Абмявімся, школа Андрэя Андрасіка, як тэатральнага дзеяча, развіваецца.

Наталлі Алегавна падала спектакль у стэлі мошкіла. А гэта значыць, што сцэнічнае дзейства прадумана дазірава на песнях, танцах, ідзе на фоне светлавых эфектаў.

Патэ Леанід Пранчак і кампазітар Уладзімір Кандрусевіч зрабілі ўсё магчымае, каб іх творы сталі сапраўднаю аздобаю спектакля.

Яўгенія Жуковіч-Пятрова, вядунаца галоўнай ролі, у кароценькіх інтэр'ю засведчыла, што ёй, маладой артысткай, аказалі дзейную маральную падтрымку майстры сцэны Валерыя Кавалерава, Людміла Разумова, Леанід Улашчык.

...Тое, што чарговы спектакль ТЮГА па п'есе Пятра Васючанкі займае права на поспех, я ўспрымаю з радзкімі маленькіх гледачоў: яны былі ў палоне відэафікса на сцэне і з дзіцячай непасраднасцю, калі падаваліся запальнае рэплікі, імпрэзавалі адказы.

Уладзімір НОВІК.

ВОСЬМЕ СВЯТО-ЕВФРОСИНЬЕВСКИЕ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ЧТЕНИЯ
"Православная
духовность
и образование в новом
тысячелетии"

900-летие преподобной Евфросинии Полоцкой
ноябрь 2002, Минск, Беларусь

Почтовый адрес: Беларусь, 220015, Минск-15, а/я 187
тел. (017)252-34-15, E-mail: efrosinia@user.unibel.by

Министерство образования Республики Беларусь, Белорусская Православная Церковь, Центр православного просвещения преподобной Евфросинии Полоцкой в ноябре 2002 г. проводит Восьмые Свято-Евфросиньевские педагогические чтения, посвященные 900-летию преподобной Евфросинии Полоцкой.

Тема Чтений: "Православная духовность и образование в новом тысячелетии".
Цель Чтений — содействовать консолидации усилий государства, Церкви и общественности в возрождении традиционных нравственных, духовных и религиозных ценностей белорусского народа, популяризации достижений православной педагогики, опыт сотрудничества учреждений образования, культуры и Церкви в воспитании подрастающего поколения нашего Отечества.

В рамках конференции предполагается проведение секций:

- Церковно-приходских школ
- Семейного воспитания, дошкольных учреждений и начальной школы
- Общественно-педагогической школы и детских общественных организаций
- Высших и средних специальных учебных заведений
- Библиотек
- Духовных учебных заведений.

Приглашаем всех заинтересованных лиц принять участие в конференции. Предлагаем прислать в оргкомитет до 30 июня 2002 г. заявки на участие в чтениях и темы докладов. До 15 сентября необходимо предоставить тезисы выступлений (не более 3 печатных страниц) для их публикации в канун конференции. Выступление должно длиться не более 10 минут. После выступления текст доклада предоставляется в оргкомитет для последующей публикации в сборнике выступлений участников Чтений.

Обращаем Ваше внимание, что Чтения носят практический характер. Хотелось бы услышать в Вашем выступлении о конкретном опыте духовно-нравственного воспитания на православных традициях подрастающего поколения и о формах и методах сотрудничества учреждений образования, культуры и Церкви.

Заявки на участие в конференции и тезисы докладов просим направлять в адрес Оргкомитета Чтений: 220015, Минск-15, а/я 187.

ОРГКОМИТЕТ.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНИК —
МИНИСТЕРСТВА
АДУКАЦЫІ
РЕСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАША АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прымальнай рэдакцыі: 36-91-42; намясцікаў галоўнага рэдактара — 36-90-63, 36-40-63; бухгалтэры — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання — 36-43-71; інфармацыі — 36-43-71; навукі і ВНУ — 36-44-25; кіравання адукацыяй, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча публікацыі імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясучы адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкi не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'ёмы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказы дзякуючы Ала КЛЮЙКО.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.

Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармаат А5. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Заказ № 3284
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 5.6.2002 г. у 18.10
Тыраж 30.000 экзэмпляраў.